

VIHREÄ VEROUDISTUS OSA II

– 10 linjausta hyvinvoinnin ja ilmaston turvaamiseksi

Hyväksytty valtuuskunnan kokouksessa 28.11.2010

KIELENHUOLTAMATON VERSIO

Haluamme jatkaa vihreää verouudistusta. Haluamme turvata hyvät palvelut, mikä takaa joudumme korottamaan veroja. Ilmastonmuutoksen torjumiseksi korotukset on järkevää kohdentaa vihreällä tavalla. Oikeudenmukaisuuden vuoksi samalla on pienennettävä pienituloisten verotusta. Haluamme myös yksinkertaisemman verojärjestelmän, jossa verojen kierto on vaikeampaa ja verot tuntuvat perustelluilta ja oikeudenmukaisilta.

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo

1. Kestävä talous lähtee tulojen ja menojen tasapainosta.....	1
2. Parannamme palveluita ja varmistamme niiden rahoituksen.....	2
3. Verotuksen on tuettava työllisyyttä.....	3
4. Painopiste kulutuksen verotukseen.....	4
5. Vihreää verouudistusta jatkettava.....	5
6. Korotuksia kompensoitava pienituloisille.....	7
7. Suuret tulot, suurempi vastuu.....	8
8. Kunnille lisätuloja kiinteistöverosta.....	10
9. Vähennyksille kriittinen ja viherryttävä päivitys.....	11
10. Reilu verotus on osa reilua kilpailua.....	12

1. Kestävä talous lähtee tulojen ja menojen tasapainosta

Vuonna 2008 alkaneessa taantumassa työllisyyttä on hoidettu ottamalla valtiolle runsaasti lisää velkaa. Elvyttävällä politiikalla on onnistuttu torjumaan 1990-luvun laman tapainen massatyöttömyys, joten velanottoon nojaavaa talouspolitiikkaa voidaan pitää oikeana ratkaisuna. Pidemmällä aikavälillä taloutta ei kuitenkaan voi rakentaa jatkuvaan velan kasvattamiseen. Siksi talouspolitiikassa on askel askeleelta siirryttävä julkisen talouden tasapainottamiseen.

Edessä olevaa tulojen ja menojen tasapainottamista vaikeuttaa se, että samaan aikaan kun menojen kasvu nopeutuu, talouden kasvu hidastuu. Molempien taustalla on ikääntyminen, joka kasvattaa hoiva- ja eläkemenoja samalla kun se heikentää kasvun edellytyksiä. Näköpiirissä ei myöskään ole 1990-luvun tapaista nopeaa tuottavuuden kasvua, jolloin talouden riipeä kasvu helpotti talouden tasapainottamista velanoton jälkeen.

Näissä hitaamman kasvun ja kasvavien menojen oloissa on kohtuullinen tavoite, että voimakkaasti alijäämäinen valtiontalous saadaan tasapainoon, tai ainakin lähelle sitä, seuraavan vaalikauden loppuun mennessä. Koko julkisen talouden tasapainottamiseen menee kauemmin.

Vaikkei valtionvelkaa ole välttämätöntä maksaa koskaan kokonaan pois, ei ole tulevia sukupolvia kohtaan reilua elää jatkuvasti yli varojensa. Velan vakiinnuttaminen kohtuulliselle tasolle takaa talouspolitiikan itsenäisyyden ja pitää korkomenojen osuuden kohtuullisena. Viisasta on jättää itselleen mahdollisuus ottaa velkaa myös seuraavan kriisin sattuessa.

► Tavoittelemme valtiontalouden tasapainoa vaalikauden 2011–2015 loppuun mennessä.

FAKTA: Valtionvelka on kasvanut talouskriisin seurauksena voimakkaasti ja velan määrän arvioidaan vuoden 2011 lopussa olevan noin 30 mrd. euroa suurempi kuin vuonna 2008. Vuoden 2011 valtion n. 50 miljardin euron budjetista reilut 8 miljardia katetaan velalla. (VM, Budjettikatsaus 2011)

Vuoden 2011 täydentävän talousarvion mukaan valtionvelan määräksi vuoden 2011 lopussa arvioidaan noin 84 miljardia euroa, mikä on noin 45 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. (VM:n tiedote 26.10.2010)

FAKTA: Jos valtiontalous halutaan tasapainoon vuoteen 2015 mennessä, se edellyttää noin 1,5 miljardin vuosittaista sopeutumista, jolloin vaalikauden urakka olisi noin kuusi miljardia euroa. Näin oltaisiin tiellä, jolla velka voidaan vakiinnuttaa 60 prosenttiin bruttokansantuotteesta, mikä on Euroopan unionin asettama velkakatto. (VM, Julkinen talous tienhaarassa 8 / 2010)

2. Parannamme palveluita ja varmistamme niiden rahoituksen

Haluamme kehittää palveluita, emme heikentää niitä. Haluamme parantaa kaikkein köyhimpien sosiaaliturvaa, emme leikata nykyisiä etuuksia. Ymmärrämme, että tässä taloustilanteessa nämä ovat haastavia tavoitteita, mutta olemme valmiita uudistamaan yhteiskuntaa niin, että tämä on mahdollista.

Olemme tehneet lukuisia ehdotuksia siitä, kuinka voimme järjestää terveydenhuollon tehokkaammin, kuinka saamme ihmiset jaksamaan pidempään työelämässä ja kuinka luomme uusia mm. vihreään teknologiaan nojaavia työpaikkoja Suomeen. Esimerkiksi julkisen sektorin tuottavuutta tulee vielä parantaa tekemällä asioita fiksummin ja tehokkaammin teknologiaa hyödyntäen.

Yhteiskuntaa on uudistettava voimakkaasti, jos haluamme turvata laadukkaan päivähoidon ja koulutuksen, toimivan terveydenhuollon ja inhimillisen vanhuuden. Tosi asia kuitenkin on, ettei valtion budjetissa olevaa aukkoa saada paikattua ilman, että näiden rakenteellisten toimien lisäksi joko leikataan menoja tai korotetaan veroja. Näistä kahdesta me valitsemme veronkorotukset.

Arvioimme, että onnistuneellakin politiikalla kuuden miljardin euron aukosta noin kolmasosa pitää kuroa umpeen veronkorotuksin. Loppu jää paremman työllisyyden ja tehokkaamman julkisen sektorin varaan. Nettona kahden miljardin euron veronkorotuspaketti yhdelle vaalikaudelle on mittava, mutta oikein kohdennettuna se ei uhkaa kestäväää kasvua tai työllisyyttä.

Arviot vajeen suuruudesta ja veronkorotusten tarpeesta täsmentyvät ajan mittaan. Vaalikauden puolivälissä tulee tehdä päivitetty arvio valtiontalouden vajeesta. Olemme valmiita päivittämään myös näitä verolinjauksia tuon tiedon pohjalta. Verojen korottaminen ei ole itsetarkoitus, riittävä hyvinvoinnin rahoittaminen on.

► **Palveluiden rahoittamiseksi korotetaan veroja nettomääräisesti noin kahdella miljardilla eurolla vaalikauden loppuun mennessä.**

FAKTA: Vuonna 2011 valtion noin 50 miljardin euron menoista katetaan veroilla noin 35 miljardia, muilla tuloilla noin 6 miljardia ja velalla noin 8 miljardia. (2011 budjettikirja, Y 11)

FAKTA: VM arvioi Suomen kokonaisveroasteeksi vuonna 2011 43,5 % ja vuonna 2012 44,1 %. Kokonaisveroasteella tarkoitetaan julkisen sektorin keräämien pakollisten verojen ja veronluonteisten maksujen kertymää suhteessa bruttokansantuotteeseen. (VM, Taloudellinen katsaus, syyskuu 2010, s. 21)
VM:n tämänhetkisten arvioiden mukaan kokonaistuotanto ylittäisi 222 mrd euroon vuonna 2015. Tällöin verotulojen lisäys 2 mrd. eurolla merkitsisi karkeasti sitä, että verotulojen osuus suhteessa kokonaistuotantoon nousisi 0,9 %.

3. Verotuksen on tuettava työllisyyttä

Jokainen työllistytävä helpottaa valtiontaloutta kahta kautta: samalla kun työttömyysmenot pienenevät verotulot kasvavat. Tästä johtuen hyvinvointivaltion rahoitus nojaa ennen kaikkea siihen, kuinka alhaiseksi saamme laskettua työttömyyden, tai toisin sanoen: kuinka korkealle saamme nostettua työllisyyden.

Työssä käyvien ihmisten osuutta voidaan kasvattaa luomalla opiskelijoille edellytykset valmistua nopeammin, helpottamalla vajaakuntoisten osallistumista työelämään tai puuttamalla niihin syihin, joiden takia niin suuri osa työntekijöistä joutuu ennenaikaiselle eläkkeelle. Nämä kaikki ovat välttämättömiä toimia, mutta tässä paperissa keskitytään työllisyyttä edistäviin veroratkaisuihin.

Verojen ja työllisyyden kytköstä pidetään yleisesti ottaen suoraviivaisena: työn verotusta ei kannata kiristää, sillä verotus lisää työn teettämisen hintaa ja heikentää työnteon kannustimia. Kytköksen tiiviys kuitenkin vaihtelee mm. ihmisen elämäntilanteesta ja työtulojen suuruudesta riippuen.

Suuri osa tutkimuksista viittaa siihen, että työnteon kannustimista verotus vaikuttaa enemmän työhön osallistumiseen kuin tehtävien työtuntien määrään. Tästä seuraa, että marginaaliveroastetta tärkeämpi mittari työn tekemisen kannustimille on ns. työllistymisveroaste, joka mittaa sitä, kuinka suuri osa työstä saatavista ansioista häviää kun sosiaaliturvaetuudet pienenevät tai verot kasvavat. Tästä syystä työn verotusta on edelleen kevennettävä erityisesti pienimmissä tuloluokissa, jotta työn tekemisestä ja teettämisestä tulee aiempaa kannattavampaa. Kun työtön ottaa vastaan työtä, nousee työllistymisveroaste keskimäärin yli 60 prosenttiin, viidenneksellä jopa yli 80 prosenttiin. Työn vastaanottamisen kannustimet ovat siis työttömillä heikommät kuin kenelläkään muulla.

Työn verotuksen keventäminen on parantanut kannustimia ottaa työtä vastaan ja samalla tiellä on edelleen syytä jatkaa, mutta kohdentaa kevennykset ne pienituloisille.

Pienimmissä tuloissa verotusta voidaan keventää korottamalla verotettavan tulon alarajaa (nostamalla kunnallisveron perusvähennystä) tai työtuloista tehtävää työtulovähennystä. Nämä kohdistuvat hieman eri tavalla riippuen siitä, saako ihminen etuuksia vai palkkatuloa. Yhdistämällä vähennyksiä voidaan verotusta keventää tavalla, jolla vähennetään köyhyyttä ilman että työn vastaanottamisen kannustimia heikennetään. Kuntien verotuloja keventävät vähennykset korvataan kunnille täysimääräisesti.

Työllisyyden tukeminen edellyttää myös yrittäjyydelle edullista veroympäristöä. Yhteisöveron tulee olla kansainvälisesti kilpailukykyinen, mutta Suomesta ei pidä tehdä aggressiivista verokilpailijaa, joka luo myös muille painetta alentaa verokantoja. Suomen yhteisövero on nyt samaa tasoa kuin OECD-maissa keskimäärin, mutta reilut kaksi prosenttiyksikköä korkeampi kuin ajoittain viiteryhmänä käytetyn pienten OECD-maiden.

Yhteisöveroa muutettaessa kirkon yhteisövero-osuus poistetaan ja mm. kirkon väestörekisteri- ja hautauspalvelut korvataan kustannusten mukaan.

- ▶ **Työllisyyden parantamiseksi pyritään välttämään työn verotuksen kiristämistä.**
- ▶ **Työnteon kannattavuuden parantamiseksi kevennetään pienten tulojen verotusta 500 miljoonalla eurolla.**
- ▶ **Osana yritysveron uudistusta ja osinkoverotuksen kiristämistä parannetaan suomalaisten yritysten kilpailukykyä laskemalla yhteisöveroa kahdella prosenttiyksiköllä.**

FAKTA: Yritysverokantojen keskiarvoja 2009: suuret OECD-maat 33,1 %, keskisuuret OECD-maat 28,2 %, pienet OECD-maat 23,4 %, OECD kaikki 26,3 %, Suomi 26 % (VM, Hetemäen raportti s.23)

FAKTA: Työllistymisveroasteet: Vuoden 2007 lainsäädäntöön perustuen työllistymisveroasteen keskiarvo on 62,3 prosenttia. Tämä siis tarkoittaa sitä, että työllistyneille jäi keskimäärin käteen vajaa 38 prosenttia tulojen noususta. Sellaisessa työttömyysloukussa, jossa työttömän työllistyessä käteen jäävä osuus palkkatuloista nousee vähemmän kuin 20 prosenttia, on vuoden 2007 lainsäädännön perusteella 15 % kaikista työttömyyden kokeneista henkilöistä. Ainoastaan 2,4 % työttömistä ei hyödy työllistymisestä lainkaan, eli heillä työllistymisveroaste on 100 % tai enemmän. (PT, Miten työnteke saadaan kannattamaan?)

4. Painopiste kulutuksen verotukseen

Talouspolitiikan näkökulma muuttuu väistämättä asteittain lyhyen aikavälin elvytyksestä pitkän aikavälin tasapainoon. Toisin sanoen edessä on merkittäviä veronkorotuksia.

Tavaran tai palvelun hankinnan yhteydessä maksettava arvonlisävero, joka on yksi kulutusverotuksen muoto, on valtiolle erittäin tuottoisa. Yksittäisistä veroista se tuottaa valtiolle kaikista suurimmat tuotot. Esimerkiksi vuoden 2011 budjetissa reilun 35 miljardin euron veropotista yli 14 miljardia tulee kulutuksen verottamisesta. Tavoiteltaessa nettomääräisesti kahden miljardin euron veronkorotuksia on kulutusveron korottamista vaikea korvata muiden verojen korottamisella.

On useita perusteita sille, miksi kestävyysvaje pitäisi kuroa umpeen mieluummin arvonlisäveroa kuin työn verotusta kiristämällä. Tutkimus tukee näkemystä, että arvonlisäveron korotus vaikuttaa vähemmän työllisyyteen ja verotuloihin kuin työn verotuksen kiristäminen. Painopisteen siirtoa kulutusveroon puoltaa sekin, että siinä missä tulovero rasittaa vain kotimaista tuotantoa, kohdistuu ALV:n korotus myös tuontitarvikkeisiin. Viennin osalta vero palautetaan.

Arvonlisäveron korotus on kuitenkin vain osa vihreiden veropakettia. Jotta tasaverona toimiva arvonlisävero ei heikentäisi pienituloisimpien asemaa, arvonlisäveron korotuksen kanssa yhtä aikaa on kohdistettava veronkevennyksiä pienituloisille (ks. tarkemmin luku 6).

Kannatamme palveluyhteiskuntaa, jossa kaikkea ei ole pakko tehdä itse. Palvelualoilla arvonlisäveron korottaminen tarkoittaa käytännössä lähes samaa kuin työn verotuksen korottaminen. Erityisesti sellaisten palveluiden verotus, jotka on helppo korvata omalla työllä, on viisasta pitää mahdollisimman matalana. Samoin on tärkeä pitää esimerkiksi ravintolasta ostetun ruoan arvonlisävero korkeintaan samalla tasolla kaupasta ostetun ruoan veron kanssa.

Kulutuksen verottamisen peruslinjaukset tehdään EU-tasolla. Arvonlisäverotuksessa on harmonisoitu veropohja sekä verokantojen lukumäärä ja taso. Kuten kaikki muukin veropolitiikka, myös ALV:ia koskevat päätökset tehdään yksimielisesti.

Pidemmällä tähtäimellä kulutuksen verotusta tulee EU:ssa kehittää siihen suuntaan, että verotuksen rakenteessa paremmin huomioidaan se, kuinka paljon eri tavarat tai palvelut kuormittavat ympäristöä. Esimerkiksi elintarvikkeissa luomu- tai kasvisruoan suosiminen verokantaa alentamalla olisi perusteltua sekä ympäristönsuojelun että terveyden edistämisen näkökulmasta.

Unionitasolla on määritelty sekin, kuinka pienet yritykset voidaan vapauttaa arvonlisäverosta. Suomessa verovapauden raja on nykyään 8 500 euroa ja huojuennukset ulottuvat 22 500 euroon. Muihin jäsenmaihiin verrattuna rajat ovat meillä erittäin alhaiset. Verovelvollisuuden raja tulee korottaa Suomelle sallittuun maksimiin eli 10 000 euroon. Samalla tulee korottaa huojuennusten ylärajaa.

► **Korotetaan arvonlisäveroprosentteja yhdellä prosenttiyksiköllä ja selvitetään verokantojen yhdenmukaistamista.**

► **Tuetaan palvelualoja alhaisemmilla verokannoilla ja verovelvollisuuden rajoja tarkistamalla.**

► **Ajetaan EU:ssa arvonlisäverotuksen sitomista ympäristövaikutuksiin ja alhaisempaa verotusta mm. luomutuotteille ja kasviksille.**

FAKTA: - Arvonlisäverokannat: yleinen 23 %, elintarvikkeet, rehut, ravintola- ja ateriapalvelut 13 %, kirjat, lääkkeet, liikuntapalvelut, elokuvanäytökset, henkilökuljetukset, majoituspalvelut, kulttuuri- ja viihdetilaisuudet ja televisiolut 9 % (+ kokeiluna parturi- ja kampaamo, pienet korjauspalvelut), sanoma- ja aikakauslehtien tilaukset: 0%

- Vapautukset: arvonlisäverotuksesta EU-säntelyllä on pakollisina vapautettu mm. terveyden- ja sairaanhoito, sosiaalihuolto ja koulutuspuoli kokonaan sekä rahoitus- ja vakuutuspalvelut

- Verotuki: Alennettujen verokantojen kautta tapahtuva verotuki on yhteensä reilut 2,5 miljardia euroa, mistä noin puolet tulee elintarvikkeiden, rehujen ja ravintolaruoan alennetusta verokannasta.

5. Vihreää verouudistusta jatkettava

Verotuksen painopistettä tulee edelleen siirtää ympäristöhaittojen verottamiseen. Ympäristö- ja energiaveroilla verotetaan sitä, mistä aiheutuu haittaa. Se ohjaa kuluttajia ja yrityksiä tekemään kestäviä valintoja, ja tekee sen erittäin tehokkaasti. Samalla vihreä verouudistus luo koko ajan jotain uutta: uusia yrittämisen mahdollisuuksia, uusia toimialoja ja uusia työpaikkoja.

Sähköveron korotus nostaa sähkön hintaa, mutta se parantaa energiatehokkuuteen tähtäävien hankkeiden kannattavuutta ja alan yritysten toimintamahdollisuuksia. Öljyveron korotus heikentää öljylämmitystä kauppaavien yritysten kilpailukykyä, mutta vauhdittaa kestävien vaihtoehtojen markkinointia. Samalla kun joitakin työpaikkoja häviää, syntyy toisaalla uusia – ja entisistäkin tulee ehkä aiempaa vihreämpiä. Nämä uudet työpaikat ovat niitä, jotka tuovat työpaikkoja tulevaisuuden hiilipihissä yhteiskunnassa. Näin vihreä verouudistus ohjaa koko taloutta kestävämmälle uralle.

Ympäristöverojen korottamiseen tarvitaan pidemmän aikavälin suunnittelua ja asteittaista toteutusta. Näin yritykset ja kansalaiset voivat varautua muutoksiin. On pyrittävä siihen, että hallituskauden alussa hallitus esittää suunnitelman vaalikauden ympäristö- ja energiaveroratkaisuista.

Edessä olevat verojen korotukset on järkevä suunnata niin, että ne parhaalla mahdollisella tavalla tukevat kestävästä ilmastopolitiikkaa: kannustavat kulkemaan julkisella liikenteellä ja valitsemaan vähempipäästöisen auton, kulkemaan julkisella liikenteellä, investoimaan energiatehokkuuteen ja korvaamaan fossiilisia polttoaineita uusiutuvilla energialähteillä. Veroilla ei pyritä lopettamaan liikennettä tai lämmitystä, vaan pitämään ympäristöhaitat kohtuullisina. Siksi verotuotot eivät onnistuessaankaan laske dramaattisesti.

Energia- ja ympäristöverot ovat luonteeltaan tasaveroja ja tyypillisesti rikkaat maksavat ympäristöveroja suhteessa tuloihinsa vähemmän kuin muut. Ihmisillä on kuitenkin mahdollisuus pienentää omaa verorasitustaan tehostamalla energiankäyttöä. Ympäristöveroista saatavia tuloja voidaan myös käyttää julkisten palveluiden sekä tulonsiirtojen ylläpitämiseen ja parantamiseen.

Autoveron sitominen päästöihin on ollut onnistunut uudistus, ja samalla hyvä osoitus vihreän verouudistuksen tehokkuudesta: uusien autojen päästöt ovat vähentyneet keskimäärin 15 %. Autokannan vähentämiseksi on autoverotusta kiristettävä. Autoveron tapaan porrastetuissa veroissa omilla valinnoilla voi suoraan pienentää myös omaa veroprosenttiaan.

Verokannustinten rinnalla on oltava kotitalousvähennyksen tai työsuhdematkalipun kaltaisia porkkanoita, joilla positiivisella tavalla tuetaan siirtymistä kestävään liikkumiseen tai kestäviin lämmitystapoihin.

Seuraavassa vihreässä verouudistuksessa on jatkettava sähkön sekä fossiilisten lämmitys- ja liikennepolttoaineiden veronkorotuksia. Jätteistä valmistetulta biokaasulta voidaan poistaa vero kokonaan. Biopolttoaineiden verotuksessa on huomioitava elinkaarivaikutukset.

Lämmityspolttoaineiden verotukseen sisältyvä turpeen erityiskohtelu hiiliverotuksessa on lopetettava ja hiilivero on asetettava samoilla kriteereillä kuin muiden lämmityspolttoaineiden. Kaikkia fossiilisia polttoaineita tulee verottaa päästöjen mukaan.

Kestävän liikkumisen kannustimia on edelleen vahvistettava. Suurilla kaupunkiseuduilla on otettava käyttöön liikenteen kasvua hillitsevät ruuhkamaksu. Raskaalle liikenteelle on laitettava tienkäyttömaksu. Näiden maksujen tuottoa on ohjattava joukko- ja kevyen liikenteen edistämiseen.

Työmatkaliikkumisen verotus on samalla uudistettava niin, että se kannustaa kestävään liikkumiseen. Ainakin autoetu, työmatkavähennykset ja kilometrikorvaukset tarvitsevat päivitystä kestävästä liikennepolitiikan aikaan. Esimerkiksi vapaa autoetu tekee julkisen liikenteen käyttämisen ihmiselle aina taloudellisesti kannattamattomaksi.

Polttoöljyn käyttöä esimerkiksi maataloudessa ei tule suosia veronpalautuksin vaan viljelijöitä tulee kannustaa siirtymään päästöttömämpiin ratkaisuihin.

Auto- ja ajoneuvoveron ohjausvaikutusta tulee edelleen voimistaa laskemalla vähiten ja korottamalla eniten päästävien autojen veroa. Käyttövoimaveron pitäisi poistaa sähkö- ja kaasuautoilta, mutta mopoautot on saatettava veron piiriin. Lentoliikenteen kasvua on hillittävä lopettamalla kotimaan lentoliikenteen polttoaineiden verovapaus. Lentoliikenteen veroedun poistaminen parantaa samalla kotimaan junaliikenteen kilpailukykyä.

Seuraavalla vaalikaudella tulee toteuttaa myös windfall-vero. Kauan sitten rakennettu vesi- ja ydinvoima saavat ansiotonta hyötyä siitä, että päästökauppa nostaa sähkön hintaa. Osa tästä ns. ansiottomasta

arvonnoususta tulee veron avulla palauttaa valtiolle. Uraaniveron on otettava käyttöön. Päästökaupan ilmaisista kiintiöistä on luovuttava.

Vihreän verotuksen on ulotuttava nykyistä paremmin myös luonnonvarojen käytön verottamiseen. Jäteveroa on nostettava ja laajennettava jätteen polttoon, jotta jätteen hyötykäyttö materiaana tulee kannattavammaksi. Samalla on harkittava kaivosveron käyttöönottoa. Maa-aines on pantava verolle. Maa-ainesverolla kannustetaan käyttämään kierrätykseen ja uusiomateriaalien käyttöön uuden maa-aineksen oton sijaan. Näin varjellaan luonnon monimuotoisuutta, kauniita maisemia ja pohjavesiä.

► Ohjataan taloutta kestäväälle uralle korottamalla energia- ja ympäristöveroja yhteensä miljardilla eurolla.

► Vahvistetaan verojen ohjausvaikutusta voimistamalla autoveron porrastusta ja poistamalla käyttövoimaverot sähkö- ja kaasuautoilta.

FAKTA: Suomessa kerättiin vuonna 2008 ympäristöverotuksella lähes 5* miljardia euroa. Vuonna 2008 ympäristöverojen osuus koko valtion verokertymästä oli 6,2 prosenttia. Vuoden 2008 ympäristöveroista noin puolet saatiin liikennepolttoaineista eli moottoribensiinistä ja dieselöljystä. (Tilastokeskus)

HUOM! 2009 vuoden tilastojen julkistus 17.11.2010 > päivitys faktalaatikkoon tehdään

* Tilastossa ei näy vuoden 2011 vihreä verouudistus, jolla ympäristöperusteisia energiaveroja korotetaan n. 750 milj. eurolla.

Me haluamme yhdistää Vihreän verouudistuksen ja tuloerojen kaventamisen. Se on mahdollista jos kompensoimme korotuksia pienituloisille ja kiristämme samalla suurituloisten verotusta. Siksi kohdat 5, 6 ja 7 muodostavat kokonaisuuden.

6. Korotuksia kompensoitava pienituloisille

Kulutukseen ja ympäristöhaittoihin kohdistuvat verot ovat tasaveroja, jotka rasittavat enemmän pienituloisia, joiden tuloista esimerkiksi sähkölasku haukkaa suuremman osuuden. Toisaalta jokainen voi myös pienentää energiankäyttöön sidottujen veronkorotusten vaikutusta käyttämällä energiaa säästeliäämmin.

Pian lähes kaikki etuisuudet on sidottu kulutusindeksiin, joten osa arvonlisäveron aiheuttamasta hintojen noususta kompensoidaan etuuksien korotusten kautta. Indeksitarkistusten ulkopuolelle on jäänyt vain opintotuki, jonka myös tulisi vastaisuudessa seurata kuluttajahintoja. Köyhyysrajan alla puolet kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista tulee etuuksista, joten indeksien tarkistus on tärkeä osa kompensatiota.

Etuuksien korottaminen kuluttajahintojen nousun seurauksena ei kuitenkaan yksin riitä kompensatioksi. Päälle tarvitaan erityisesti pieniin tuloihin, sekä etuuksiin että ansiotuloihin, kohdistuvia veronkevennyksiä. Pienten tulojen veronkevennykset ovat myös hyvää työllisyyspolitiikkaa. (ks. tarkemmin kohta 3)

► Sidotaan perusturvaetuuksista viimeinenkin eli opintotuki kuluttajahintoja seuraavaan indeksiin.
► Pienten tulojen verotusta kevennetään 500 miljoonalla eurolla. Puolet tästä kohdennetaan kunnallisveron perusvähennyksen korottamiseen 3 000 euroon. Kunnallisveron vähenemä korvataan kunnille valtionosuuksia korottamalla.

Kuvassa näkyy kunnallisveron perusvähennyksen kohdentuminen etuiksissa, palkassa ja eläkkeissä. Perusvähennys on korkeimmillaan (2 250 €) ja kohdentuu voimakkaasti tulojen alapäähän eli pienituloisille. Esimerkiksi palkansaajalla vähennys poistuu kokonaan noin 18 000 euron vuosituloilla.

Lähde: Elina Pykkänen, Valtiovarainministeriö: Ansiotulo veropohjana, pp-esitys 15.1.2010

7. Suuret tulot, suurempi vastuu

Suomi on kansainvälisesti vertaillen pienten tuloerojen maa. 1990-luvun alusta alkaen tuloerot ovat kuitenkin meilläkin kasvaneet, aina taantumaan saakka. Yhteiskunnassa on ollut laaja tuki sille, että tuloerojen kasvua hillitään progressiivisen tuloverotuksen avulla.

Velanottoon nojannut taantuman hoito jätti jälkeensä laskun, joka on jaettava oikeudenmukaisesti ja tuloeroja kasvattamatta. Pelkästään rikkaiden verotusta korottamalla ei ole mahdollista kerätä niin paljon tuloja valtiolle kuin tulevina vuosina on tarpeen. Taakanjaon näkökulmasta on kuitenkin välttämätöntä, että myös pääomatulot ja osingot ovat osana korotuspakettia. Uskomme myös, että niillä joilla on enemmän vaurautta, on myös valmiutta kantaa oma osansa tulevasta laskusta.

Pääomatulovero: Tässä tilanteessa on kohtuullista korottaa pääomatulojen verotusta. Kahden prosenttiyksikön korotus nostaisi veron 30 prosenttiin, mikä olisi samaa tasoa keskituloisen palkansaajan verotuksen kanssa.

Pääomatuloverotuksen lähentämiseksi palkkatulojen verotuksen kanssa on huolellisen valmistelun jälkeen siirryttävä yksityishenkilöiden pääomatulojen progressiiviseen verotukseen.

Erilaisia sijoitusmuotoja tulisi verottaa tasapuolisesti. Tällä hetkellä esimerkiksi sijoitusvakuutuksia myyvät yritykset saavat suhteetonta etua moniin muihin sijoitustuotteisiin verrattuna. Tällaiset ongelmakohdat tulee selvittää ja purkaa siirtymäajalla.

Osingot: Osinkojen verotusta tulee kiristää, mutta yhtä tärkeää on verotuksen rakenteen uudistaminen. Nykyisessä osinkoverotuksessa on kaksi isoa ongelmaa, laaja verovapaa osuus ja sen kiinnittyminen nettovarallisuuteen.

Pörssin ulkopuolella olevien ei-pörssiyhtiöiden maksamien osinkojen osittainen verovapaus on johtanut siihen, että yrittäjyyden vetovoima on verotuksellisesta näkökulmasta kasvanut "ylisuureksi" palkkatyöhön verrattuna. Tietyin edellytyksin osinkoja voi nostaa 90 000 euroa ilman, että osingoista maksaa veroa. Merkittävä veroero palkkatyöhön houkuttaa erityisesti suurituloisia muuttamaan palkkatulo osingoksi, jos se on ollut mahdollista. Houkutin tulomuuntoon on ollut niin suuri, että se on suurin yksittäinen syy viime vuosina kasvaneiden tuloerojen taustalla.

Kansainvälisessä käytännössä on normaalia verottaa tulonsiirtoa yritykseltä yksityishenkilölle, vaikka yritys olisikin jo maksanut veroa. Kaksoisverotuksesta puhuminen on perusteltua lähinnä omistajayrittäjän osingonmaksussa. Osingon saavat myös muut omistajasijoittajat kuin itse yrittäjä: pienyrittäjä ottaa usein tulonsa palkkana.

Täysin suomalainen erikoisuus on se, että osinkojen verottomuus on sidottu yrityksen nettovarallisuuteen (osinkojen verovapauden raja on 9 % yrityksen nettovarallisuudesta mutta korkeintaan 90 000 euroa). Tämä ohjaa kasvattamaan nettovarallisuutta eikä panostamaan esimerkiksi tutkimus- ja kehittämis- eli T&K-investointeihin. Tämä ei voi olla hyvä keino kasvuyrittäjyyden tukemiseen.

Rahoitusmarkkinat: On erittäin perusteltua, että kriisin ytimessä olleet rahoituslaitokset osallistuvat myös kriisin kustannuksiin. Lisäksi rahoituslaitoksilta tulee kerätä maksuja tai veroja, joilla pienennetään uusien kriisien mahdollisuutta ja joilla varaudutaan mahdollisiin tuleviin kriiseihin.

Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden verotuksella pystyttäisiin keräämään merkittäviä tuloja valtioiden ja kansainvälisen yhteisön käyttöön.

Rahoitusmarkkinaverolla tarkoitetaan hyvin pientä veroa (esimerkiksi 0,05 prosenttia), joka perittäisiin kaikesta arvopaperi-, valuutta- ja johdannaiskaupasta. Rahoitusmarkkinaveron vakauttaisi kansainvälisiä markkinoita ohjaamalla kaupankäyntiä lyhytjänteisestä keinottelusta pidempijänteisiin investointeihin.

Perinnöt ja lahjat: Perintö- ja lahjaverotusta on kiristettävä ja pidettävä ne progressiivisena. Perinnöt ja lahjat lisäävät veronmaksukykyä ja siksi niitä on oikein myös verottaa.

► **Korotetaan pääomatuloveroa kaksi prosenttiyksikköä eli 30 prosenttiin ja valmistellaan pääomatuloveron muuttaminen progressiiviseksi.**

► **Kiristetään osinkojen verotuksesta ja luovutaan nykyisestä nettovarallisuuteen sidotusta osinkojen verovapaudesta. Vastapainoksi yritysten voitosta perittävää veroa voidaan laskea.**

► **Suomi toimii aktiivisesti kansainvälisen transaktioveron edistämiseksi. Ennen kuin globaali transaktiovero saadaan voimaan, voidaan vero toteuttaa EU:n laajuisesti.**

FAKTA: Pääomatulovero: Mm. korkotuloihin, myyntivoittoihin, pörssiyhtiöistä saataviin osinkoihin ja vuokratuloon sovellettava pääomatulovero on nykyään 28 %. Veroprosentti ei riipu tulojen määrästä. Valtion budjetissa vuodelle 2011 arvioidaan pääomatulojen tuotoksi noin 1,7 miljardia. Vertailun vuoksi: arvio arvonlisäveron tuotosta on noin 14 miljardia.

FAKTA: Listaamattomien yritysten verovapaus: Listaamattoman yrityksen omistaja voi saada osingoista maksimissaan 90 000 euroa verovapaasti, mikäli yrityksen nettovarallisuus on riittävän suuri.

8. Kunnille lisätuloja kiinteistöverosta

Ikääntyminen kasvattaa erityisesti hyvinvointipalveluista vastaavien kuntien menoja. Haluamme, että kunnalliset palvelut ovat laadukkaita ja että voimme tarjota jokaiselle inhimillisen vanhuuden. On oltava valmiutta uudistaa palveluiden tuottamista, mutta myös valmiutta vahvistaa kuntien rahoituspohjaa.

Kunnilla on valta päättää veron suuruudesta tietyissä valtakunnallisesti määriteltyjen rajojen puitteissa. Koska kunnat kilpailevat hyvistä asukkaista, asuinrakennuksen vero on suurimmassa osassa kuntia pidetty alarajan tuntumassa, vaikka kunnalla olisi suurikin tarve parantaa palveluiden laatua. Siksi veronkorotus kannattaa toteuttaa nimenomaan alarajoja tarkistamalla.

Kiinteistövero on ainoa jäljellä oleva omaisuuteen kohdistuva vero. Uudet paikalliset palvelut kuten metroaseman tai uimahallin tulo asunnon tai yrityksen läheisyyteen usein nostavat kiinteistön arvoa entisestään. Tällöin kiinteistön verotus toteuttaa "hyötyjä maksaa" periaatetta kun se leikkaa osan ansiottomasta arvonnoususta takaisin palvelut järjestäneelle kunnalle.

Koska kiinteistöjä ei voi liikutella paikasta toiseen, niiden verottamista pidetään hyvin globaaliin kilpailuympäristöön sopivana. Veroa on myös vaikea kiertää ja sen tuotto on tulolähteenä suhteellisen vakaa, mikä auttaa kunnan talouden pidemmän aikavälin suunnittelussa.

Suomessa kiinteistöjen verotus on ollut kansainvälisesti vertaillen alhaisella tasolla. Veron tuotto (1,2 miljardia euroa 2011) suhteessa bruttokansantuotteeseen on ollut vajaat puoli prosenttia BKT:stä kun Ruotsissa ja Tanskassa liikutaan prosentin molemmin puolin. Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa veron BKT-osuus on kolmen prosentin suuruusluokkaa.

Kiinteistöveron ongelmat koskevat erityisesti sen muuttamista. Pidemmällä aikavälillä veron korotus heijastuu asuntojen hintoihin niitä laskevasti, joten veron korotus ei nosta asumisen kokonaiskustannuksia. Lyhyellä aikavälillä korotuksesta kärsivät nykyomistajat, joiden asunnon arvo laskee samalla kun juokseva kiinteistövero nousee. Tämän takia kaikki korotukset on toteutettava asteittain.

Kohtuuttomana veronkorotusta on pidetty mm. tapauksissa, joissa pienituloisen eläkeläinen asuu aiemmin maksetussa arvokkaassa talossa ja vero on korkea suhteessa juokseviin tuloihin. Tätä tilannetta voidaan helpottaa monin eri tavoin, esimerkiksi siirtämällä veronmaksua asunnon tulevaan myyntihetkeen.

Kiinteistöverolla voidaan tehdä myös asuntopolitiikkaa ja energiapolitiikkaa. Kaavoitetun rakentamattoman tai vajaasti rakennetun tontin korotettu kiinteistövero kannustaa rakentamaan asuntoja, mikä lisää tarjontaa ja helpottaa asuntopulaa pääkaupunkiseudun kunnissa.

Veron määräytymisperusteita ei ole muutettu aikoihin. Veron määräytymisperusteet ovat mutkikkaat ja osin niille on vaikea nähdä perusteita. Perusteita uusittaessa veroon kiinteistöjen verotukseen tulee sisällyttää elementtejä, jotka kannustavat parantamaan asunnon energiatehokkuutta. Samalla tulee veropohjan laajentamista ulottamalla yleinen kiinteistövero mm. parkkipaikkoihin, sillä nyt kadut ja torit ovat verosta kokonaan vapautetut.

► **Vahvistetaan kuntataloutta korottamalla kiinteistöveroa portaittain yhteensä 400 miljoonalla eurolla.**

► **Uusitaan veron perusteet ja lisätään veroon kannustin tehostaa asunnon energiankäyttöä.**

FAKTA: Kiinteistövero koskee kaikkia kiinteistöjä lukuun ottamatta metsiä ja maatalousmaita. Reilun miljardin verokertymästä yli puolet tulee maapohjaan ja liikerakennuksiin kohdennetusta yleisestä kiinteistöverosta. Vero maksetaan suoraan kiinteistön sijaintikunnalle. Veron tuotto lasketaan mukaan kuntien verotulotasauksen piiriin.

• yleinen kiinteistövero	0,50–1,00 (asuin- ja liiketontit ja liikerakennukset)
• vakituinen asuinrakennus	0,22–0,50
• muut asuinrakennukset (kesämökit)	0,50–1,00
• yleishyödylliset yhteisöt	0,00–1,00
• rakentamaton rakennuspaikka	1,00–3,00
• voimalaitokset	0,50–2,50

9. Vähennyksille kriittinen ja viherryttävä päivitys

Suomen verojärjestelmään on vuosien varrella luotu mittava joukko verovähennyksiä ja vuosittainen verotuottojen menetys on jo lähes 18 miljardia euroa. Määrä vastaa jo lähes viidennestä verotuloista. Suuri osa vähennyksistä on perusteltuja. Esimerkiksi 1990-luvulta alkaen on voimakkaasti kasvatettu työtuloista tehtäviä vähennyksiä, koska on haluttu keventää työn verotusta suhteessa tulonsiirtojen verotukseen. Tämä on ollut hyvää työllisyyspolitiikkaa.

Vaikka valtaosa vähennyksistä puoltaa paikkansa edelleen, on aika ajoin tervettä käydä vähennykset ja tuet läpi ja punnita niiden tarpeellisuutta: toteuttavatko ne tavoitettaan, kannustavatko ne kestäviin ja viisaisiin valintoihin, onko vähennyksissä päällekkäisyyksiä tai muita epäjohtonmukaisuuksia?

Vähennysten karsiminen laajentaa veropohjaa ja mahdollistaa siten yleisten veroprosenttien alentamisen. Usein vähennysten karsiminen pienentää myös hallinnollista työtä ja vähentää mahdollisuuksia verosuunnitteluun tai veronkiertoon.

Hetemäen verotyöryhmä arvioi paraikaa vähennyksiä, niiden perusteita, toimivuutta ja tarpeellisuutta. Odotamme työryhmän laatimaa pohjatyötä ennen täsmällisten linjausten tekemistä. Yleisen tason linjauksina voi tässä vaiheessa todeta, että

- Kotitalousvähennys on vähentänyt hyvin harmaata taloutta ja se on syytä säilyttää. Vähennysten rajaa voidaan tarkistaa ja vähennys voidaan ainakin osittain sitoa energiatehokkuuden parantamiseen.
- Asumisen vähennyksiä arvioitaessa on katsottava samaan aikaan kaikkia vähennyksiä/tukia ja verrattava omistusasumisen verotukia vuokra-asumisen verotuksiin. Koska asumisen vähennykset vaikuttavat suuresti asuntomarkkinoihin ja kotitalouksien taloudenpitoon, kaikki muutokset on tehtävä huolella ja useimmiten portaittain.
- Vähennyksillä tuetaan voimakkaasti myös työmatkaliikkumista. Vähennysten on tuettava ilmastopolitiikkaa ja kestävää liikkumista.
- Työllisyyttä tukevat vähennykset tulee säilyttää.

► **Arvioidaan kriittisesti verovähennyksiä ja tukia. Säilytetään ne vähennykset, jotka toteuttavat tavoitettaan ja ovat perusteltuja esim. työllisyyden tai ilmastopolitiikan takia.**

FAKTA: Vähennykset ja verotus: Koska eri ansiotulolajeille myönnetään erilaiset vähennykset, verotetaan työtuloa, työtuloa korvaavaa etuustuloa ja eläketuloa käytännössä eri asteikoilla. Eläkeläisten verotusta on kevennetty korottamalla eläketulovähennystä niin, että veronmaksu alkaa nykyään vasta 10 000 eurosta. Pelkästään sosiaaliturvaetuutta saavan verokynnys on 2 450 euroa ja palkansaajan 4 600 euroa. (Hetemäki I, s. 114, Pykkänen, muistio 15.1.2010)

FAKTA: Suurimmat verotuet vuonna 2009 (milj. euroa, Hetemäki I, s. 116)

• Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys	1 360
• Työntekijöiden lakisääteisen eläkemaksun vähentäminen	1 280
• Valtionverotuksen työtulovähennys	1 160
• Kunnallisverotuksen eläketulovähennys	1 070
• Oman asunnon myyntivoiton verovapaus	900
• Velkojen korkojen vähentäminen	760
• Lapsilisien verovapaus	510
• Elintarvikkeiden ja rehujen alennettu ALV-kanta	507
• Eläketulovähennys valtionverotuksessa	285
• Asumistukien verovapaus	280
• Ns. henkilökuntaetuuksien verovapaudet	260
• Rajoitetusti verovelvollisten verovapaus korkotulosta	250
• Kotitalousvähennys	245
• Työntekijöiden sairauspäivärahamaksun vähentäminen	215
• Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähentäminen	210

10. Reilu verotus on osa reilua kilpailua

Hyvälle ja oikeudenmukaiselle verotukselle on välttämätöntä, että sovitut verot myös kerätään. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan teettämä tutkimus arvioi harmaan talouden vuotuiseksi kokonaismääräksi Suomessa 10–14 miljardia euroa. Merkittävä osa harmaasta taloudesta on veronkiertoa, joka on pois julkisen talouden tuloista. Harmaa talous myös vääristää kilpailua, kun velvoitteensa hoitavat yritykset joutuvat heikompaan asemaan markkinoilla.

Kotimaan toimialoista eniten harmaata taloutta on rakennus- ja ravitsemus- ja palvelusaloilla. Kansainvälisessä sijoitustoiminnassa veroparatiisien käyttö veronkiertoon on laajamittaista myös Suomessa. Veronkierto on myös valtava kansainvälinen ongelma. Kehitysmaiden hallituksilta jää monikansallisten yritysten veronkierron vuoksi saamatta puolitoista kertaa globaalin kehitysavun kokoinen summa tuloja. Veroparatiiseista on päästävä eroon.

Harmaan talouden torjunta on jatkuvaa kilpajuoksua rikollisten kanssa, mutta siihen on olemassa keinoja niin kotimaassa kuin kansainvälisesti.

- ▶ **Tilaa vastuu ulotetaan koko alihankintaketjuun.**
- ▶ **Liitetään tilaa vastuuseen ns. Hollannin ketjuvastuumalli, jossa vastuu veroista ja palkoista olisi tilaajilla urakkaketjussa ylöspäin, jos ne jäävät suorittamatta.**
- ▶ **Varmistetaan, että viranomaisilla on riittävät oikeudet tietojen vaihtoon harmaan talouden torjumiseksi.**
- ▶ **Kansainvälisiin verosopimuksiin ajetaan vaatimusta automaattisesta verotietojen vaihdosta.**

KESKEISIÄ LÄHTEITÄ

VM: Budjettikatsaus 2011

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/01_budjetit/20100910Budjet/Budjettikatsaus_2011_suomi_netti.pdf

VM: Julkinen talous tienhaarassa 8/2010

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/02_taloudelliset_katsaukset/20100129Julkin/Julkainen_talous_tienhaarassa_NETTI.pdf

Palkansaajien tutkimuslaitos: Miten työnteko saadaan kannattamaan?

<http://www.labour.fi/tutkimusjulkaisut/tyopaperit/sel235.pdf>

MUISTIO: Ansiotulo veropohjana, Pylkkänen Elina

http://www.vm.fi/vm/fi/05_hankkeet/012_veroryhma/06_esitysaineisto/ansiotulo_veropohjana_Pylkkanen_15012010_muistio.pdf

Lämmitys- ja liikennepolttoaineiden veronkorotusten ja -kertymien hahmottelussa on käytetty seuraavia lähteitä:

- Satu Helynen ja Martti Fklyktman 24.6.2010: Lämmityspolttoaineiden verotuksen kehittäminen (luonnos)
- Nils-Olof Nylund et al 2010: Polttoaineiden laatuporrastuksen kehittäminen
- Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2011
- Hallituksen esitys Eduskunnalle energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi HE 147/2010

Ruuhkamaksujen tuottoarvio:

- Liikenne- ja viestintäministeriö 2009: Helsingin seudun ruuhkamaksuselvitys (tekijät Tuomo Suvanto ja Suvi Anttila)

Windfall-veron tuottoarvio:

- Elinkeinoministeri Mauri Pekkarisen esittelyaineisto 2.4.2009 "Yksinkertaistettu esitys ansiottoman eli ns. windfall-voiton synnystä"
(Tai KTM 2006: "Päästökaupasta aiheutuvien sähköntuotannon windfall-voittojen rajoittaminen. Työryhmän muistio.")

Lentoliikenteen tuottoarvio:

- VTT, Lipasto-järjestelmä 21.10.2009: Suomen ilmaliikenteen päästöt ja energiankulutus vuonna 2008

Sekajätteen polton veron tuottoarvio:

- Valtiovarainministeriö 2009: Jäteverotuksen kehittäminen

Maa-ainesvero:

- Suomen ympäristökeskus 2006: Maa-ainesvero -- Ruotsin, Tanskan ja Ison-Britannian kokemuksia (tekijä Katriina Parikka)

Raskaan liikenteen tienkäyttömaksut:

- Valtiovarainministeriö 2010: Eurovinjettityöryhmän muistio